

14 Rie Cramer: bekend en bemind

Karin Vingerhoets
Schenking 2012

Eén van Nederlands bekendste en meest veelzijdige illustratoren is Rie Cramer (1887-1977). Haar oeuvre omvat meer dan 120 kinderboeken en vele illustraties in kindertijdschriften zoals *Zonneschijn* en *Ons thuis*, maar ook reclamewerk, modetekeningen voor het tijdschrift *De vrouw en haar Huis*, ontwerpen voor behang, kostuums, keramiek en toneelstukken en romans die ze schreef onder de pseudoniemen.

Debuut

Rie Cramer werd geboren op Java en verhuisde op haar negende met haar moeder en drie oudere zussen naar Nederland. Ze volgde een opleiding aan de kunstacademie in Den Haag. Toen ze nog geen twintig jaar oud was, liet ze haar tekeningen en versjes al zien aan uitgever W. de Haan, die haar prompt een opdracht voor een boek gaf. Dit resulteerde in de publicatie van haar eerste kinderboek: *Van jongetjes en meisjes* (1907).

De *Leeuwarder courant* beschreef het debuut op 25-11-1907 als volgt: "Een verzenboek met teekeningen in rood, zwart en wit, alleraardigst bedacht, zoowel wat de rijmpjes als de illustreering betreft. In zijn geheel een mooie, gedistingeerde uitgave, die gerangschikt kan worden bij de vele mooie, die we van den heer de Haan gewend zijn." Het enige exemplaar van dit boek in een openbare collectie is dankzij een schenking van mevrouw Juke van Pelt in de kb te vinden.

Stijlontwikkeling

Aan het einde van de negentiende eeuw waren de meeste kin-

derboeken nog vrij moralistisch van toon. Rie Cramer was één van de eersten die daar aan het begin van de twintigste eeuw verandering in bracht. Haar versjes zijn vrolijker en aansprekender en die zelfde luchtige sfeer zit in haar illustraties. Haar tekeningen tonen knappe goedgeklede kindertjes in gezellige huiskamers en weelderige zonnige bloementuinen, geheel volgens de moderne opvattingen van 'licht, lucht en ruimte'. De patronen op haar kleding- en interieurstoffen sluiten naadloos aan bij de Arts and Crafts-beweging.

In de jaren twintig en dertig wordt Cramers stijl strakker en gestileerder, passend bij Art Deco en de Nieuwe Zakelijkheid. Na de Tweede Wereldoorlog wordt Cramers stijl door critici te zoet en te ouderwets gevonden, maar juist haar boeken met 'nostalgische tekeningen' worden tot op de dag van vandaag gewaardeerd en steeds opnieuw uitgegeven.

Verzamelliefde

Mevrouw Van Pelt was een heel toegewijde Rie Cramer-verzamelaarster. Als ze een beter exemplaar te pakken kon krijgen van een boek dat zich al in haar collectie bevond, verving ze het. Haar verzameling omvatte naast ruim 650 publicaties ook voorwerpen, zoals serviesjes en borduurwerken met voorstellingen van Rie Cramer.

In 2012 nam mevrouw Van Pelt, via bemiddeling van haar zus Gerda, contact op met de KB. Ze was ernstig ziek en maakte zich zorgen over een goede bestemming voor haar geliefde Rie Cramer-verzameling. Gezien de slechte gezondheid van mevrouw Van Pelt besloten we zo snel mogelijk te handelen. De KB accepteerde de schenking van de complete verzameling boeken en de voorwerpen konden terecht in het Letterkundig Museum (nu: Literatuurmuseum). Binnen enkele weken waren de eerste geschonken boeken zichtbaar in de KB-catalogus en

Van jongetjes en meisjes met tekeningen en versjes van Rie Cramer. Utrecht: W. de Haan, [1907].

mevrouw Van Pelt heeft dit gelukkig nog kunnen zien. De schenking van mevrouw Van Pelt omvat ruim 650 exemplaren van (kinder)boeken geschreven en/of geïllustreerd door Rie Cramer. Alle boeken uit de schenking zijn te vinden in het cbk (www.kb.nl/cbk, zoeken op 'Geschenk van mevrouw Juke van Pelt')